

Förslag till Rasspecifik avelsstrategi för *gotlandsstövare* 2024–2029

Inledning

SKK har gett Svenska Stövarklubben (SvStK) i uppdrag att förvalta bland annat de svenska stövarraserna och därmed även gotlandsstövaren. Den praktiska förvaltningen har SvStK i sin tur delegerat till Gotlandsstövareföreningen.

För att på bästa sätt kunna förvalta en ras är en långsiktigt hållbar Rasspecifik Avelsstrategi (RAS) av stor vikt. Den finns uttryckt i ett RAS-dokument som detta. Här finns den samlade kunskapen om rasens egenskaper och här finns mål, prioriteringar och riktlinjer som ska ge bästa möjliga förutsättning för gotlandsstövaren att fortleva som en duglig jakt- och familjehund in i framtiden.

För att förankra RAS-dokumentet finns en utförlig förklaring om vad ett RAS-dokumentet är på Gotlandsstövareföreningens hemsida, gotlandsstovare.se, under fliken Avel och Uppfödning.

Ett utkast till RAS-dokumentet har publicerats på föreningens hemsida och på föreningens Facebooksida där läsarna har inbjudits till att läsa och kommentera.

Ett utkast har också publicerats i föreningens medlemstidning där medlemmarna givits tillfälle att komma med synpunkter.

Utöver det har en medlemsträff anordnats i samband med Östergötlands Stövarklubb's utställning i Ödeshög 10–11 juni 2023. Där har arbetet med RAS-dokumentet redovisats och synpunkter har inhämtats, en utvärdering av rasvårdprojektet gjordes vid samma tillfälle och resultatet av synpunkter och diskussioner införlivades i föreliggande RAS-dokument (2024–2029).

Våra hundägare har bidragit med svar på upprepade hälso-/funktionsenkäter (upprepas ca vart 3:e år) där syftet med enkäten och dess anknytning till RAS-dokumentet förklarats och där också själva RAS-dokumentets syfte har förklarats.

En uppfödarenkät sändes under våren 2023 ut till de uppfödare som har haft en eller flera kullar under åren 2012–2022. Resultatet av denna enkät redovisades och diskuterades även den vid medlemsträffen och därefter införlivades resultaten i RAS-dokumentet.

Regler och rekommendationer för uppfödare och hanhundsägare

Generella rekommendationer

En tik får inte paras innan hon fyllt 18 månader. En tik som haft kull tidigare och hunnit bli sju år, kan om veterinärintyg så styrker, paras ännu en gång.

Veterinärintyget ska visa att tiken är i sådan kondition att hon utan risk för sin hälsa kan få ytterligare en valpkull. Intyget ska bifogas i registreringsansökan och får inte vara äldre än en månad vid parningen. Tik över tio år får inte paras, inte heller tik över sju år som inte

tidigare haft en valpkull, om inte dispens givits av Svenska Kennelklubben.

En hane ska vid parningen uppvisa fysisk och mental mognad motsvarande en vuxen hund.

Rasspecifika rekommendationer

Då populationen gotlandsstövare är så extremt liten är regler och rekommendationer få för att inte minska den genetiska variationen genom att utesluta individer i onödan.

- Hunden ska vara kliniskt frisk.
- Hunden bör ha jaktegenskaper som gör att den fungerar som en duglig jakthund, detta visat genom jaktprov och/eller ägarens egen utvärdering av jaktegenskaperna.
- Hunden ska uppvisa en rastypisk mentalitet och exteriör.
- Enskild hane bör inte lämna mer än två kullar, tik kan få lämna tre kullar. Maximalt bör inte en hund lämna fler än 15 valpar efter sig.
- Lämpliga tikar och hanar (utifrån enkätsvar, officiella meriter och avelsrådets bedömningar) som ännu inte fått valpar bör prioriteras, särskilt om kullsyskonen saknar eller har få valpar.

Undantag från dessa rekommendationer bör endast göras för att minska förlusten av genetisk variation i rasen, eller för att gynna en positiv utveckling av rasen enligt Gotlandsstövareföreningens Avelsråds bedömning.

Generellt avrådes från att upprepa en redan gjord kombination av hane och tik. Men om särskilda skäl föreligger, till exempel om valparna i första kullen har avlidit eller antalet valpar i kullen var få, kan det vara försvarligt med en upprepning.

Gotlandsstövareföreningen avråder bestämt från att sterilisera tik eller kastrera hane om det inte finns medicinska skäl till det. Populationen är extremt liten och varje hund behöver vara möjlig att använda i avel och också möjlig att följa vad gäller eventuella åldersrelaterade hälsoproblem.

Epilepsi (EP)

Hundar med EP eller EP-liknande symtom ska inte användas till avel. **Föräldrar** till hund med EP eller EP-liknande symtom ska inte användas till ytterligare avel, åtminstone inte så länge orsaken inte kunnat visas vara

av annan orsak än genetisk. **Kullsyskon och halvsyskon** till hundar vars EP eller EP-liknande symtom debuterat när hunden är yngre än fem år, kan användas i avel om de (kullsyskonen, halvsyskonen) är minst sex år gamla, inte uppvisat några symptom på EP eller EP-liknande anfall och om de bedöms värdefulla i bevarandearbetet för rasen.

Höftledsdysplasi (HD)

Hundar som röntgats med resultat C och hundar med okänd HD-status kan användas i avel om motparten har A eller B och/eller om avelsrådet rekommenderar parning. Hundar bedömda D eller E ska inte användas till avel.

Medfött hjärtfel (Persisterande Ductus Arteriosus, PDA)

För PDA eller annan hjärtsjukdom gäller: Om mer än en (1) avkomma drabbas i mer än en kull, skall föräldradjur ej vidare användas i avel. Kullsyskon kan med stor försiktighet användas, om det anses tillföra rasen andra positiva effekter

Navelbråck

Hund med navelbråck som måste opereras ska inte användas i avel. Hund med lindrigt navelbråck, kan användas i avel men då mot en frisk individ där inte navelbråck förekommer hos föräldrar, kullsyskon eller avkommor.

Bett och tänder

Hund med käkfel eller uttalat bettfel ska inte användas i aveln. Hund som har medfödd avsaknad av kindtänder (molarer) eller hörntänder ska inte användas i avel. Om en eller några premolarer saknas är det inget hinder för att använda hunden i avel.

Kryptorkism

Kryptorkida hundar (hanar som saknar ena eller båda testiklarna i pungen) ska inte användas till avel. Föräldrar till kryptorkida hundar är anlagsbärare men kan användas till ytterligare avel med försiktighet men ej i samma kombination.

Valphänvisning

Några krav för valphänvisning finns inte.

Historik

Rasens historia, bakgrund och utveckling

Gotlandsstövaren är känd som rastyp på Gotland sedan början av 1800-talet, men har sannolikt funnits på ön långt tidigare. Den är en mindre stövarelik hund, med gulröd färg och vita tecken, som är känd för sin jaktlust och vänliga kynne. Den är en ålderdomlig stövartyp, en lantras, som under lång tid har blivit anpassad till den lokala miljön och ägarnas önskemål om funktion. Rasens tidiga historia är höljd i dunkel, men på grund av Gotlands månghundraåriga handel med länderna öster om Östersjön kan rasen förmodas ha en delvis annan historia än övriga svenska stövarraser.

Gotlandsstövaren är ursprungligen inte avlad specifikt för jakt, exteriör eller andra fenotypiska egenskaper på samma sätt som en del av de andra svenska stövarraserna. Det är orsaken till den relativt stora variationen i storlek, könsprägel och typ.

Gotlandsstövaren fick sin första rasstandard hos Svenska Kennelklubben (SKK) 1921. Men från och med 1929 beslöt SKK i en strävan att minska antalet hundraser att standarden för gotlandsstövare inte skulle gälla längre och rasen slogs samman med smålandsstövare. Sammanslagningen blev kortvarig, redan 1934 beslöts att gotlandsstövare endast kunde registreras som gula hamiltonstövare. Någon avel med gotlandsstövare registrerade hos SKK kunde då inte fortsätta.

Då de flesta gotlandsstövarna på Gotland sannolikt aldrig registrerades hos SKK på 1920- och 30-talen, berördes rasen som helhet inte av den tidens standardbeslut inom SKK. Det fanns inte någon rasklubb som tog hand om rasen och förde register över hundarna och aveln. Rasen fortlevde ändå på Gotland som lantras och omhulldes av ett fåtal uppfödare. Ännu på 1950-talet ansågs rasen som vanlig på Gotland.

1988 bildades Gotlandsstövareföreningen. Föreningens första mål var att åter få rasen erkänd som en egen ras. Så blev också fallet. Flera mönstringar genomfördes med start 1990. SKK fastställde en rasstandard 1990 med de inmönstrade hundarna som bas.

Genom kompletteringar av härstamningar har rasföreningen identifierat 20 hundar som utgör den nuvarande rasens founders (grundare). Elva av dessa var hanar och nio tikar. Av de 20 hundarna bedömdes åtta vara ”rena” gotlandsstövare, tre gula hamiltonstövare, tre gula hygenstövare, fem gula hundar med misstänkt hamiltoninslag och en med misstänkt schillerinslag. Dessa kända eller misstänkta inkorsningar av annan ras gör att andelen gotlandsstövaregener i nu levande hundar varierar mellan 77 % och 32 % för enskilda hundar, med ett genomsnitt på cirka 65 % för rasen som helhet.

Rasstandarden från 1990 reviderades 1995 och upphörde att gälla 2007 för att åter gälla från 2009. Rasstandarden har åter reviderats 2017.

Antalet hundar i rasen ökade under 1990-talet till drygt 100 och under de senaste 10 åren har antalet hundar i rasen hållit sig mellan 110 - 130 individer. En till tre kullar föds per år. 2023 finns det cirka 120 levande gotlandsstövare i hela världen och alla finns i Sverige, utom tre individer som finns i Norge.

Gotlandsstövaren är en svensk hundras och rasens unika egenskaper ska bevaras för framtiden enligt internationella överenskommelser.

Jordbruksverket har av regeringen getts det formella ansvaret för att de svenska husdjursraserna bevaras. Vad gäller de svenska hundraserna har Jordbruksverket accepterat att Svenska Kennelklubben ansvarar för hundaveln. Svenska Kennelklubben har gett Svenska Stövarklubben det formella rasansvaret för gotlandsstövare, som i sin tur gett rasklubben Gotlandsstövareföreningen ansvaret för det operativa bevarandearbetet.

Användningsområde

I äldre jaktlitteratur omnämns gotlandsstövarna som drivande jakthundar efter i första hand hare och räv. Rasen var dock allsidig som jakthund och påstås ha använts för att apportera änder i de gotländska träsken och som trädskällare vid fågel- och ekorrjakt. Efter det att vildkaniner inplanterades på Gotland vid 1900-talets början användes gotlandsstövaren även vid kaninjakt. Rasen fungerade också som gårdshund.

Nuvarande användningsområde för gotlandsstövare är som ensamdrivande hund efter hare och räv. Vid jakt i marker där det finns hjortdjur ska hunden vara hjortdjursren. Vid sidan om jakten är gotlandsstövare med sitt alerta och vänliga lynne trevliga familjehundar, som ibland används i andra hundsportsammanhang. Ungefär 80 % av hundarna i rasen används till jakt (baserat på enkätresultat för 2023).

Övergripande avelsmål för rasen

Det övergripande målet är att bevara gotlandsstövaren som en kliniskt frisk, duglig och vänlig jakthund.

Allmän information

Avelsrådet består av styrelsen. Styrelsen består enligt stadgarna av fem eller sju ordinarie ledamöter, samt noll eller två suppleanter.

Ett RAS-dokument fastställdes år 2019 och gäller fram till dess att detta RAS-dokument fastställts. Delar av det första dokumentet har infogats i detta dokument, ibland med redigeringar av texten. RAS-dokumentet från 2019 finns, för den som är intresserad, att ladda ner på vår hemsida gotlandsstovare.se under fliken Avel och Uppfödning.

Det Raskompendium från 2003 som refereras till i detta dokument finns även det att ladda ner på vår hemsida under fliken Avel och Uppfödning.

Rasstandarden finns att ladda ner från vår hemsida under fliken Avel och Uppfödning.

Måluppfyllnad i detta dokument refererar till de mål som lades fast i RAS-dokumentet från 2019.

I rasvårdsprojektet är reglerna sådana att första generationens valpar, med 50 % hygengener registreras som egen "ras" i SKK:s register - "Gotlandsstövare rasvård". Från och med generation två, dvs gotlandsstövare med 25 % hygengener, registreras valparna som "Gotlandsstövare" i SKK:s ordinarie SE-register.

Gotlandsstövareföreningens styrelse genomför ungefär vart tredje år en enkät som ägarna till gotlandsstövarna besvarar. Svar kan ske via e-post, QR-kod, brev eller telefonintervju, detta för att uppnå så hög svarsfrekvens som möjligt.

Population

Nuläge

Antal registreringar

Rasen har för dagen ca 400 registrerade individer SKK:s register. I Gotlandsstövareföreningens eget rasregister finns 495 hundar registrerade. Skillnaden beror huvudsakligen på att Gotlandsstövarens register innehåller ett antal hundar födda på 1980-talet som aldrig registrerades i SKK:s register, men som finns i stamtavlorna i den nu levande populationen. Under åren 2010 – 2022 har antalet registrerade valpar varierat mellan 2 och 19 med ett medeltal på ca 12 valpar, då är de valpar som registrerats som "gotlandsstövare – rasvård" medräknade. Antalet levande individer har under de senaste 15 åren varierat mellan 110 och 140 st.

Andelen rena gotlandsstövargener varierar stort, inflödet av gener från andra raser har gjort att inga hundar med enbart gotlandsstövargener finns kvar i populationen. I dagsläget varierar andelen rena gotlandsstövargener i populationen mellan 32–77 %. Tabell 1 i bilaga 1 och Diagram 1&2 i Bilaga 2.

Inavelstrend

Det har varit stora svängningar i inavelstrenden beroende på att antalet kullar per år har varierat och att de använda individerna har varit olika mycket släkt med varandra. Varje kull har haft stor inverkan. Man kan dock se att trendkurvan pekar nedåt. För 2022 är värdet ca 3 %. Detta reflekteras i kullarnas inavelsgrad. Tabell 2 Bilaga 1. Diagram 3 i Bilaga 2.

En del av förklaringen till att hastigheten har avtagit är att avelsrådet har haft stort fokus på att hålla inavelsgraderna låga i respektive kullar samt att generation F2

Hundenkäten från 2023 gällde totalt 142 hundar, svar inkom gällande 105 hundar och bekräftade 91 levande hundar. Svar för återstående 37 hundar inkom ej. Vi uppskattar antalet levande hundar till mellan 120–130 individer.

Nytt för år 2023 är att en uppfödarenkät sändes ut. Framgent kommer varje uppfödare att få en enkät tillsänt sig i samband med valparnas registrering.

Uppfödarenkäten från 2023 sändes ut till de uppfödare som hade haft en eller flera kullar under åren 2012–2021. Av de 23 kullar som ingick i enkäten inkom svar gällande 20 kullar.

Vid rasträffen i Ödeshög 2023 deltog styrelse samt medlemmar i Gotlandsstövareföreningen, totalt 21 personer. Rasträffen samlade också 21 hundar vilka samtliga fotograferades som ett led i dokumentationen av rasen. En del av medlemmarna hade med sig flera hundar, och några inga hundar.

Antalet medlemmar i Gotlandsstövareföreningen var 144 personer vid årsskiftet 2022–2023.

från rasvårdsprojektet nu finns med i statistiken i Avelsdata, däremot finns inte förstagenerationens kullar med i statistiken i Avelsdata. I första generationen är ju inavelsgraden 0 % och utgör i SKK:s register en särskild ras - "Gotlandsstövare rasvård"

Kullarnas inavelsgrad

Från avelsdata och från uppfödarenkäten (gällande kullar födda åren 2012–2021) kan utläsas att den lägsta inavelsgraden för en kull var 2 % och den högsta inavelsgraden var 13,9 %. Medelvärdet var ca 7 %. Inavelsgraderna i kullarna har minskat över tid där kullar med inavelsgrad över 6,25 % har minskat i antal. Minskningen av kullar med inavelsgrader över 6,25 % beror delvis på Avelsrådets arbete och delvis på rasvårdsprojektet.

Tabell 2 Bilaga 1 och i Diagram 3 Bilaga 2.

Gotlandsstövarerna har en extremt liten population. Målet att minimera inavelsgraden är dock inte överordnat alla andra avelsmål, utan i varje enskild parningsrekommendation gör Gotlandsstövareföreningens Avelsråd en samlad bedömning. Inför varje förfrågan från tikägare om lämplig avelshane noteras inavelsgraden i den tänkta kullen och strävan är att hålla den så låg som omständigheterna medger.

Några inavelsdefekter eller andra effekter relaterat till inavelsdepression har inte kunnat fastställas. Möjligen minskar kullstorleken med ökad inavelsgrad, men sambandet är inte statistiskt signifikant.

Diagram 5 Bilaga 2.

Rasens inavelsgrad

I dagsläget finns inga fullständiga data gällande rasens inavelsgrad men man kan anta att den är hög. I de flesta andra raser ligger inavelsgraden mellan 20 och 40 % (Ref 1), det finns anledning att anta att gotlandsstövarna har en högre inavelsgrad än så.

Rasvårdprojektets inverkan på populationen

För att i någon mån tillföra genetisk variation startades ett rasvårdsprojekt. Till dags dato har tre inkorsningar med norsk hygenstövare genomförts, varav den första, som gjordes 1994, inte lämnat några spår efter sig i genpoolen. Inkorsning två och tre genomfördes 2014 och 2018.

År 2014 korsades gotlandsstövartiken Astuens Disa, S49131/2006 med hygenhanen Tösstjönas Mozart, NO42773/09 och 2018 paradades gotlandsstövartiken Torun SE40134/2011 med hygenhanen Gulsjölias Odin, NO46126/11. I den första kullen föddes 5 valpar, tre hanar och två tikar. I den andra kullen föddes två valpar, en av vardera kön. Valparna i bägge kullarna registrerades som "gotlandsstövare rasvård" och bägge kullarna avelsspärrades.

Avelsspärren för en hane och en tik i den första kullen har hävts. Hanen, Astuens Kaip SE46423/2012, paradades år 2017 med gotlandsstövartiken Astuens Imma SE26254/2012, det föddes 4 valpar, 2 hanar och 2 tikar. Tiken, Astuens Kelli SE46420/2012, paradades år 2018 med gotlandsstövartiken Boj S16624/2009. Det föddes 5 valpar, 4 hanar och en tik. Alla dessa valpar registreras som gotlandsstövare och är inte avelsspärrade.

Hygenstövarnas gener har spridits i den fortsatta aveln, så 2023 finns i den levande populationen 6 hundar i förstageneration (50 % hygengener), 30 hundar i andrageneration (25 % hygengener), 7 i tredjegeration (12,5 % hygengener) och 6 i fjärdegeneration (6,25 % hygengener). Totalt således 49 hundar av cirka 120. Det innebär att hygenstövaregener finns i cirka 40 % av den totala populationen levande gotlandsstövare.

Några tydliga skillnader i jaktegenskaper, kroppsbyggnad eller kynne har inte kunnat påvisas mellan "rena" gotlandsstövare och gotlandsstövare med hygengener då någon systematisk utvärdering ännu inte är genomförd. Däremot framkom några subjektiva synpunkter, se vidare under rubriken Jaktegenskaper och under rubriken Exteriör.

Andel av populationen som gått i avel

De allra flesta individer lämnar endast en kull valpar under sin livstid. I stort sett lika många tikar som hanar har använts i avel vilket är positivt, någon matadoravel förekommer inte i rasen.

Under åren 1990–2022 har 50 tikar och 48 hanar använts till 71 kullar enligt SKK:s register. Det betyder

att varje tik i genomsnitt har fått 1,42 kullar och varje hane har fått i genomsnitt 1,48 kullar. I Gotlandsstövareföreningens rasregister, som omfattar fler hundar än i SKK:s, bland annat hundar längre tillbaka i tiden och rasvårdsinkorsningarna finns 451 hundar, hundar födda 2020–2022 borträknade (för unga för avel). 61 tikar och 58 hanhundar har fått avkommor, vilket innebär att 26 % av rasens hundar fått avkommor.

Andelen hundar av den vid tillfället levande populationen som gått i avel årsvis har varit runt 3 % i snitt. Det innebär att det finns en betydande potential av hundar som inte utnyttjas i aveln!

Släktskapsindex är ett avelsverktyg som redan idag finns tillgängligt för några raser i Sverige, Gotlandsstövareföreningen skulle gärna se att det blir tillgängligt även för gotlandsstövarna.

Fördelning parningar

Fördelning parningar har varierat under åren, dock kan man se att parningar med de allra högsta inavelsgraderna har minskat i antal vilket självklart är en fördel och som också påverkat att hastigheten i inavelsgradens ökning har avtagit. Se även under rubriken Kullarnas inavelsgrad i detta dokument.

Tabell 2 Bilaga 1.

Kullstorlek

Enligt Avelsdata var kullstorleken år 2022 i medeltal 7,5 valpar.

Kullstorleken har enligt Gotlandsstövareföreningens eget register varierat från 1 till 11 valpar, där de flesta kullar bestått av sex valpar. Någon tydlig koppling mellan kullstorlek och inavelsgrad kan inte ses vilket får anses som positivt då just reproduktionsegenskaper är en av de parametrar som påverkas som följd av en inavelsdepression.

Diagram 4 och 5 i Bilaga 2

Avelsstruktur Barnbarn

Ett stort problem i rasen är att antalet individer lämpliga för avel, dvs i lämplig ålder vid varje givet tillfälle, är så få att far- och morföräldrar ofta är desamma, trots att man försöker hålla inavelsgraden i respektive kull så låg som möjligt, vilket betyder att enstaka individers inverkan på genpoolen ändå blir större än önskvärt.

Ett exempel är parningen 2013 mellan Ronemarkens Sabina och Ludde. RM Sabinas egen inavelsgrad var 1,6 % och Luddes inavelsgrad var 4,7 %. Trots det blev kullens inavelsgrad 10,1 %.

I Avelsdata finns 64 individer med registrerade avkommor, 28 av dem har inga barnbarn alls. Den individ som har flest barnbarn är S57157/91 Bona med 48 barnbarn. Hon är i sin tur kullsystem med S57161/91 Bitte med 9 barnbarn. Den kullen hade en inavelsgrad på 6,3 %. I det här fallet utgör föräldrarna till dessa

tikar; S49408/91 Assar och S48260/91 Gina en avsevärt stor andel av genpoolen.

I en skärmdump av ett bollidiagram över alla rasens individer, framtaget av företaget AnimalOoo, är alla individer som finns registrerade i Gotlandsstövareföreningens eget register inlagda. Varje individ representeras av en boll. Inkorsningarna finns till vänster, markerade med rött och founderhundarna finns till höger, också de markerade med rött. Levande hundar markeras med grönt och döda hundar markeras med gult. Strecken mellan bollarna och storleken på bollarna representerar den individens koppling till alla andra individer. Man kan då se att vissa individer har ett förhållandevis större inflytande än andra på populationen. Man kan också se att vissa individer inte haft något inflytande alls. Sammanfattningsvis är bollidiagrammet en bra illustration till hur en population kan se ut. I det aktiva programmet för bollidiagrammet kan data hittas om respektive hund.

Diagram 6 Bilaga 2.

Måluppfyllnad population

Målet att lika många tikar som hanar ska användas i avel har uppfyllts.

Målet att så vitt möjligt undvika höga inavelsgrader i kullarna har uppfyllts.

Målet att det ska födas minst fem kullar per år har ej uppfyllts.

Målet att det ska finnas minst 250 levande hundar i rasen har ej uppfyllts.

Långsiktiga mål

Aveln ska vara långsiktig, så att rasen bevaras frisk och sund och med sina bästa egenskaper långt in i framtiden.

Målbilden är att rasens individer ska vara kliniskt friska, funktionella och rastypiska och på så sätt vara till nytta och glädje för sig själva, för sin ägare och för samhället. Med andra ord, rasen ska bevaras som en kliniskt frisk, duglig och vänlig jakthund.

Kortsiktiga mål

1. Att öka populationen till minst 250 djur är den enskilt största och viktigaste prioriteringen i det korta perspektivet.
2. Att genomsnittlig inavelsgrad i kullarna, räknat över en rullande femårsperiod, bör hållas under 10 %, helst lägre.
3. Att inavelstrenden fortsätter gå nedåt så att inavelsgradens ökning år 2029 helst ligger under 2,5 % beräknat över 5 generationer.
4. Att antalet kullar ökas till minst fem om året. Detta mål korresponderar med det första målet. Skulle det varaktigt födas fem kullar om året,

skulle antalet levande djur i populationen gradvis öka till cirka 250 och sedan stabiliseras på den nivån.

Handlingsplaner

Förebygga förlust av genetisk variation

Inget avelsdjur bör dominera starkt i populationen och en hane bör generellt inte få fler valpar än en tik. Lämpliga tikar och hanar (utifrån enkätsvar, officiella meriter och avelsrådets bedömningar) som ännu inte har fått valpar bör prioriteras till användning i avel, särskilt om kullsyskonen saknar eller har få valpar i livet.

Inavelsökningen i rasen ska bromsas genom att äldre hundar som inte tidigare har fått valpar får åtminstone en kull och genom att man använder så obesläktade individer som möjligt, med hänsyn taget till jaktgenskaper och utställningsmeriter.

Tikar: Tikens optimala fertilitet infaller då tiken är 3–4 år, då är valpkullarna som störst och valpdödligheten som lägst. Yngre tikar än 3 år får färre valpar och från 5 års ålder minskar antalet valpar i kullarna signifikant samtidigt som valpdödligheten ökar (Ref 2). Önskvärt är alltså att tikarna är i sin mest fertila ålder vid parningen för att säkerställa att nog många valpar föds.

Avelsrådet arbetar kontinuerligt för att få fler tikar i avel genom att i hälsoenkäten ställa frågan om man kan tänka sig att använda sin tik i avel. Därefter sammanställs resultatet och tikägarna tillfrågas sen mer specifikt om hur och när man kan tänka sig att para sin tik. Tikägarna får samtidigt ett erbjudande från Avelsrådet om hjälp att hitta lämplig hanhund och möjlighet till praktisk hjälp som t ex. mentor inför valpning etc.

Hanar: Vid val av hane vid avelsrådgivning är den blivande kullens inavelsgrad, samt hanens jaktgenskaper, mentalitet och exteriör sammanvägda, i den ordningen. Om möjligt bör man försöka att använda de äldre friska hanarna som inte tidigare fått valpar. Även andel gotlandsstövaregener hos hanen är en faktor som vägs in vid valet av hanhund.

Äldre hanar bör om möjligt fertilitetstestas innan användning. Detta då de flesta tikägare helst vill para sina tikar på våren och många tikägare också tänker att de vill meritera sin hund innan avel. Om då tiken går tom på grund av hanens infertilitet finns risken att tiken hinner bli för gammal för att användas i avel.

Tillföra genetisk variation

För att tillföra genetisk variation kan en eller flera inkorsningar komma att göras även i framtiden i form av ett nytt rasvårdsprojekt om behov av ett sådant uppkommer. Dock är ingen inkorsning planerad inom de närmaste åren.

Funktionsegenskaper

Nuläge

Jaktegenskaper

I enkäten 2023 till gotlandsstövareägarna svarade 72 av 91 (79 %) att hunden används till jakt. 19 (21 %) svarade alltså att hunden inte används till jakt.

Av de 79 % som jagade med sina hundar uppger 46 % att hunden endast används till jakt på hare, 4 % enbart jakt på räv. Övriga, 50 %, anger att hunden används till jakt på både hare och räv, ibland med tillägget att hunden även intresserar sig för annat vilt. Vad gäller hjortdjursrenhet anser 19 % att hunden är det, övriga att den inte är det eller att den troligen inte är det.

Vad gäller den öppna frågan i enkäten om hundens jaktegenskaper, svarar 61 % att de är nöjda eller mycket nöjda, övriga menar att hunden ännu är för ung, alternativt att man inte vet och att därför inte kan uttala sig om jaktegenskaperna. Flera anger att hunden har lätt att förivra sig och jagar för fort och därmed tappar spåret. En del hundar vill inte komma tillbaka på kommando. Flera av dessa brister kan bero på att hunden än inte är ordentligt injagad.

Vid väckning på slag uppger 68 % av ägarna att det kan komma enstaka väckskall eller att hunden är tyst. Endast 18 % anger att hunden ger intensivt skall vid väckning. Övriga har en skallrekvens däremellan.

Det är relativt lätt att läsa av var hund (och drevdjur) befinner sig och håller på med (med skallmarkering som indikator), det uppger 85 %. Hälften av hundarna är tysta vid tappt.

Vad gäller skallets hörbarhet uppger drygt 90 % av ägarna att det är bra/mycket bra.

Eftersom man ställer olika krav på hunden vid räv- respektive harjakt, går det inte att kort sammanfatta gotlandsstövarens jaktduglighet. Enkätresultaten visar dock att de flesta anser att sin gotlandsstövare är duglig som jakthund, även om absoluta toppegenskaper inte alltid visas.

En egenhet som bör påpekas är att gotlandsstövarna ofta är vinddrivare, alltså att de går på vittringen i luften i stället för på marken. Det anses bero på att de är formade efter jakt på de gotländska kalkhällmarkerna där markvittringen blir svag. Att vara vinddrivare anses av många som en nackdel, då hunden jagar (för) snabbt och då lätt tappar spåret. Med åldern och med ökande erfarenhet så brukar de flesta hundar jaga på ett lugnare och säkrare sätt.

Synpunkter från rasträffen

De subjektiva synpunkter som framkom under rasträffen 2023 säger att jaktegenskaperna i rasen inte har förändrats under åren och att de hundar som ingår i rasvårdsprojektet har samma jaktegenskaper som den övriga populationen.

Jaktprov

Under jaktsäsongerna 2019–2023 har 21 jaktprov genomförts med varierande resultat. Säsongen 2021–2022 genomfördes inga jaktprov pga. den då pågående coronapandemin. Bedömningen 3:e pris eller högre uppnåddes av 72 % av de startande hundarna medan 28 % fick bedömningen 0. Jaktproven har visat på varierande resultat och önskvärt vore att fler hundar når förstapris och fram för allt att fler hundar får gå jaktprov.

Tabell 3 i Bilaga 1.

Under 2022 blev en hund, Astuens Kolle Jaktchampion (Räv) och en hund, Kättings Freya, blev klubbmästare i Gotlands Stövarklubb. Jaktliga framgångar för gotlandsstövarna alltså och god reklam för rasen.

Måluppfyllnad för Funktionsegenskapen Jakt

Målet att rasen ska bevaras som en duglig jakthund är uppfyllt.

Målet att minst 5 jaktprov per jaktsäsong ska göras i stort sett uppfyllts.

Långsiktiga mål

Att bevara gotlandsstövaren som en duglig jakthund som de allra flesta jagande ägare är nöjda med.

Kortsiktiga mål

Att minst fem jaktprov per år ska genomföras.

Handlingsplaner

- Föreningen uppmuntrar i medlemstidningen "Gotlandsstövaren", på Facebook och på hemsidan att man ska gå jaktprov med sin hund.
- Artiklar och insända bilder/berättelser publiceras på de medier som föreningen har. Rasen har fått uppmärksamhet vad gäller jakt i flera tidningar och även i radio. Det finns även filmer på Youtube som visar gotlandsstövare under jakt.

- Föreningen sprider detta i tidskrift, på Facebook och på hemsidan. Allt för att visa upp rasen och för att uppmuntra fler att följa efter och meritera sina hundar på jaktprov.
- I något fall har en erfaren jägare fungerat som mentor och då fått en av prov oerfaren hundägare att klara jaktprov med sin hund. Denna metod kan utvecklas och marknadsföras mer i framtiden.

Vardagsmentalitet

Nuläge

Enligt den enkät som sändes ut till kända ägare till en gotlandsstövare så finns svar gällande 91 hundar.

Ägarna bedömde att sina hundar var glada, trygga, lättlärd samt lätta att ha och hundarna går bra att lämnas ensamma. Det största problemområdet var ljudkänslighet, nästan 17 % uppgav att hunden var ljudkänslig. I det förra RAS-dokumentet redovisades att 4 % avlivats på grund av vekt sinnelag (ej definierat mer än så), något som ofta ger sig uttryck som rädsloer av olika slag, ljudkänslighet inte minst. Då avlivningsorsaken vekt sinnelag inte är definierad och då frågan kring ljudkänslighet inte funnits med i tidigare enkät så kan inga jämförelser göras. Föreningen är medveten om detta.

Tabell 4 Bilaga 1.

Av alla gotlandsstövare har en hund gjort en Mentalbeskrivning Hund (MH) och 6 stycken har gjort en Beteende-och Personlighetsbeskrivning Hund (BPH). Ingen av hundarna har avbrutit testet.

Ett sammanfattande BPH-resultat i form av ett spindeldiagram har tagits med i detta dokument. Givetvis kan inga slutsatser dras utifrån dessa få individer men för fullständighetens skull redovisas ändå diagrammet.

Diagram 7 i Bilaga 2

Från enkät och från BPH kan man se att rasens hundar på det stora hela är vänliga, trygga och samarbetsvilliga.

Vid rasträffen 2023 kunde ett par av de hundägare som genomfört BPH med sina hundar berätta om sin upplevelse och sina hundars reaktioner. BPH ger värdefull kunskap om den egna hunden och dess eventuella behov av stöd. På så sätt får hunden en chans att utvecklas till sin fulla potential.

Hälsa

Generell beskrivning av helhetssituationen i rasen

Rasen är långlivad och trots den höga inavelsgraden i rasen, men tack vare förhållandevis friska founders och inflödet av gener från noga utvalda hanhundar från andra raser, så verkar rasen förskonad från de flesta sjukdomar som har arvbara orsaker. Man vet att inavelsdepression generellt påverkar fitnesssegenskaper som reproduktion och immunförsvar negativt. Därför

Måluppfyllnad Vardagsmentalitet

Inga mål specificerades i RAS-dokumentet 2019. Däremot är rasen enligt den senaste enkäten på det stora hela glad, trygg och lätt att ha. Rasen får därmed anses motsvara de långsiktiga målen att vara vänlig och trevlig.

Långsiktiga mål

Att bevara gotlandsstövern som den vänliga och trevliga hund som den enligt rasstandard, rasbeskrivning och hundägare är.

Kortsiktiga mål

Att minst 10 hundar ska gå BPH under de kommande fem åren.

Att andelen hundar som bedöms vara ljudkänsliga ska minska och i vart fall inte öka.

Handlingsplaner

- Föreningen uppmuntrar till att fler ska gå BPH i medlemstidningen, på Facebook och på hemsidan. Föreningen uppmuntrar också till att så många som möjligt ska svara på den enkät som skickas ut ca vart 3:e år där frågor ställs om hundens vardagsmentalitet.
- Avelsrådet avser att genom enkäter och gjorda BPH följa rasens utveckling vad gäller vardagsmentalitet i allmänhet och egenskapen ljudkänslighet i synnerhet.
- Styrelsen avser att samla information om förekomst av, och orsaker till, ljudkänslighet men också vilken typ av hjälp och stöttning som kan förmedlas till ägare av en ljudkänslig hund.

tas dessa punkter upp specifikt i detta dokument. Rasen är långlivad och det är inte ovanligt att hundarna blir 14 – 16 år.

Diagram 8 Bilaga 2.

God hälsa

Kartläggningen av gotlandsstövernans hälsa bedrivs kontinuerligt. Ofta hör hundägarna av sig spontant om problem uppstår.

Från enkäten från år 2023 kan utläsas att:

90 % anser att hunden är fullt frisk.

85 % använder hunden till jakt, huvudsakligen på hare och räv.

87 % är nöjda eller mycket nöjda med sin hund.

Förekomst av hälsoproblem, sjukdomar och/eller defekter

Då rasens population är alltför liten kan tyvärr ingen information gällande hälsa och sjukdomar inhämtas från försäkringsbolag och/eller veterinärinrättningar.

Höftledsdysplasi (HD).

HD-status har klassats via röntgen av ett antal hundar. Sedan det nya avläsningssystemet infördes finns följande resultat: A – 11, B – 20, C – 11, D – 2. Antalet gotlandsstövare som är HD-röntgade är för få för att kunna göra någon meningsfull statistik. D-hundarna användes till jakt och har inte uppvisat några tydliga symtom relaterat till höftledsstatus. Enkätsvaren har heller inte indikerat att rasen har problem med rörelseapparaten.

Andra sjukdomar

Under åren har ett par fall av andra defekter såsom lindrigt navelbräck och kryptorkism konstaterats inom rasen. Några fall av hjärtfel i form av blåsljud, har noterats, liksom förekomst av kroksvans och saknade premolarer. Två fall av epilepsi bland yngre hundar har dokumenterats.

Immunologi

Några fall av hudexem/klåda har rapporterats liksom några fall av födoämnesöverkänslighet/allergi, samt några fall av artros/spondylos.

Från uppfödarenkäten 2023 gällande reproduktion

Uppfödarenkäten skickades ut till de uppfödare som har haft en eller flera kullar under åren 2012 – 2022. Under den tiden föddes det 23 kullar och svar har inkommit för 20 av dessa kullar.

Totalt föddes 107 valpar i dessa 20 kullar varav 98 registrerades. Medelvärdet inavelsgrader i kullarna var 7 % och varierade från 2 % till 13,9 %.

Parningarna bedömdes vara lätta och ganska lätta i samtliga fall.

Dräktigheterna bedömes som lätta i samtliga fall.

Antalet dagar från parning till valpning varierade från 61 (en kull) till 67 (en kull), övriga valpade på dag 62 – 65.

Valpningsförloppet bedömdes i samtliga fall utom ett att vara lätt eller ganska lätt. Den valpning som var svår resulterade i ett kejsarsnitt, alla valpar överlevde.

Antal födda valpar i kullarna varierade från 2 till 9.

Dödfödda valpar förekom i fyra kullar med en valp vardera dvs. ca 3,7 %.

Tikarnas omvårdnad av valparna bedömdes som bra och ganska bra. I ett fall dog den minsta valpen i kullen, troligen låg tiken ihjäl valpen.

Problem som noterades vid veterinärbesiktningen.

En tik med blåsljud (avlivades senare), ett icke-ärftligt blåsljud som växte bort innan leverans, två valpar i två olika kullar med blåsljud som fortfarande lever. Sporrar som togs bort i två fall. Kroksvans i två fall. Ett fall med svagt underbett.

Från enkätsvaren verkar det som om rasens reproduktion fungerar tillfredsställande och parningar, dräktigheter, valpningar samt tikens omvårdnad förlöper i stort sett problemfritt. Materialet är för litet för att något samband med inavelsgrader i kullarna eller hos föräldradjuret ska kunna göras.

Nuläge

Förekomst hälsoproblem

Från den enkät som under våren 2023 sänts ut till samtliga kända ägare till en gotlandsstövare så svarar 72 stycken av dem som har en levande gotlandsstövare att hunden inte har några hälsoproblem och att hälsostatus är gott eller mycket gott. De problem som anges är hjärta (3 st), Allergi/klåda (4 st), Artros/spondylos (4 st) och utöver det redovisas ett fall av problem med prostataförstoring, ett med förstorade juver och ett med tjocktarmsinflammation.

Vad gäller rasbundna sjukdomar kan inte någon sådan påvisas, rasens population är alldeles för liten för att några trender ska kunna ses.

Förekomst av reproduktionsproblem

Inga kända än så länge, möjligen kan en liten minskning av kullstorleken ses men då varje kull har stor inverkan är detta endast en iakttagelse som bör följas upp.

Reproduktionsegenskaperna hos tik och hane verkar enligt uppfödarenkäten fungera som normalt.

Förekomst av immunologiska problem

Ett fåtal hundar har rapporterats ha klåda och/eller utslag. Utslagen har gått tillbaka med ändrad fodersort. Även här är underlaget för litet för att några slutsatser ska kunna dras utan även detta är att betrakta som en iakttagelse som bör följas upp.

Dödsorsaker

I Gotlandsstövareföreningens rasregister noteras dödsorsak och ålder på de hundar som föreningen får reda på har avlidit. Det finns 292 hundar i registret där ålder vid dödsfallet finns noterad. Det finns dessutom 55 hundar som vi inte vet något om, men som rimligtvis är döda. De är födda 2004 eller tidigare och skulle alltså vara 19 år eller äldre om de ännu är vid liv.

Av de 292 döda där åldern för dödsfallet är känt saknas uppgift om varför hunden dog i 56 fall.

Den tillgängliga informationen om dödsorsaker innehåller ett visst mått av osäkerhet. Ibland är symtomen diffusa och kan bero på flera olika orsaker, ibland kan döden inträffa av flera, samverkande faktorer. I många fall är ingen exakt diagnos konstaterad av veterinär, utan hundägaren har mer eller mindre gissat orsaken till hundens sjukdom och död/avlivning. Under samlingsdiagnosen "Annat" finns även hundar som försvunnit. Stroke anges när hunden plötsligt ändrat mentalitet eller plötsligt fått rörelsebegränsningar eller onormala rörelsemönster.

Tabell 5 Bilaga 1.

Den dödsorsak som sticker ut är cancer. Då rasen blir förhållandevis gammal samt att veterinär kunskap och metoder utvecklats mycket på senare år, så har även antalet hundar med cancer ökat (Ref 3). Föreningen är medvetna om detta.

Måluppfyllnad Hälsa

Inga specifika mål gällande hälsa fanns formulerade i RAS-dokumentet 2019.

Långsiktiga mål

Att bevara rasen som frisk och långlivad.

Kortsiktiga mål

Att hundarnas hälsa fortsatt ska vara på en sådan nivå att minst 90 % av hundägarna bedömer den som mycket god.

Att de sjukdomar som förekommer fortsatt endast ska förekomma i enstaka fall.

Att reproduktionsegenskaperna hos tik och hane fortsatt ska fungera normalt.

Exteriör

Jakthundar ska ha ändamålsenlig exteriör. Detta bedöms vid exteriörutställningar. Gotlandsstövare har varit utställda i hög utsträckning (i förhållande till andra stövarraser) under de senaste åren, och det med goda resultat.

Rasen är inte avlad för exteriör och utställning utan man har avlat på de hundar som haft de egenskaper och den funktion som har varit till fördel på gårdar, i familjen och i jakksammanhang.

Genom ett missförstånd har valpar registrerats med färgen gulbrun vilket är felaktigt. I standarden står att rasen är gulröd. Valpar ska registreras som gulröda med vita tecken.

I rasen förekommer vita markeringar på kroppen och på huvudet. Vita markeringar betyder att det inte finns något pigment (melanin) i päls, på hud eller i ögon.

Att immunologiska hälsoproblem fortsatt ska vara på en låg nivå.

Handlingsplaner

- Endast kliniskt friska hundar ska användas i avel.
- Inavelsgraden i respektive kull hålls så låg som möjligt för att motverka koncentration av skadliga gener i genpoolen.
- Att fortlöpande registrera sjukdomar och dödsorsak samt ålder vid insjuknande/död.
- Att sprida information om hälsofrågor och sjukdomar samt att uppmuntra till hälsoundersökningar och deltagande i enkäter.
- Att insamla information om förekomsten av cancer i rasen samt att delge hundägarna denna information.
- Att bibehålla ett öppet och informativt klimat i styrelse och bland medlemmar så att ärlighet och samsyn kan råda.
- Enkät med frågor gällande hälsa och sjukdomar sänds ut ungefär vart 3:e år.
- En uppfödarenkät kommer att tillsändas alla tikägare i samband med parning i syfte att man ska ha alla uppgifter aktuella inför ifyllandet.
- Diskussion förs löpande i styrelse/Avelsråd angående hälsa och sjukdomar. Hundägare uppmuntras att kontakta någon i styrelsen för råd och information.
- Diskussion och information ska löpande föras, både i styrelsen och bland medlemmar och ägare av gotlandsstövare gällande fortsättning och utvärdering av rasvårdsprojektet.

Överdrivet stora vita markeringar (överdrivet bred bläs) i huvudet kan medföra hörselnedsättning eller dövhet på ena eller bägge öronen (Ref 4). Orsaken är i de fallen frånvaro av melanin i hörselcellerna. Det går inte att avgöra om en hund har nedsatt hörsel bara på andelen vitt i huvudet. Däremot kan det vara en indikation på en ökad risk. Vid tveksamhet bör valpar med mycket vitt i huvudet BAER-testas innan försäljning. BAER står för Brainstem Auditory Evoked Response och utförs på flera djurkliniker.

Blå ögon är även de en följd av vita markeringar i huvudet men orsakar ingen påverkan, vare sig på hundens funktion eller syn.

Nuläge

Gotlandsstövarna uppvisar i dagsläget en stor variation i exteriör vilket är positivt, se Bilaga 3.

Från rasträffen

De subjektiva synpunkter som framkom vid rasträffen 2023 gällande rasvårdsprojektet säger att huvudets form har förändrats från att vara trekantigt till att bli något större och mer rektangulärt. Öronens form och längd har gått från små och trekantiga till något längre och mer rundade. Mankhöjden har ökat, vilket inte är ett ovanligt fenomen vid korsning mellan två inavlade populationer. Hundarna inom rasvårdsprojektet verkar genomgående ha planare kors och bättre bakbensvinklar än ”rena” gotlandsstövare.

Måluppfyllnad Exteriör

Målet att rasen inte ska ha några exteriöra överdrifter har uppfyllts.

Att den variation i exteriör som förekommer i rasen kan bibehållas har uppfyllts.

Handlingsplaner för rasklubben

Övergripande strategier för avelsarbetet 2024–2029

Avelsinformation i syfte att bevara rasen.

Det beror på valet av avelsdjur hur snabbt rasens genetiska variation minskar samt hur ärftliga defekter sprids. Avelsrådet håller sig uppdaterade om rasens population och hälsa och informerar kontinuerligt ut denna kunskap via medlemstidning, hemsida och Facebooksida.

För att uppnå målet om en population på 250 individer är det viktigt att det finns nog många engagerade valpköpare, både nuvarande och framtida. Att skapa en efterfrågan på valpar kan locka fler tikägare till att våga ta valpar på sin tik. Genom att rasen representeras på många olika arenor kan rasen marknadsföras och då förhoppningsvis locka fler valpköpare till att köpa just en gotlandsstövare. En viktig uppgift för styrelsen är därför att uppmuntra hundägarna att meritera sina hundar genom jaktprov, BPH och exteriörutställning. Styrelsen tillfrågar hundägare om att delta med sin hund i marknadsföringssyfte på jaktmässor etc.

Spermalagringsprojekt

För att långsiktigt förbättra och säkra avelsläget för rasen genomfördes 2017–2018 ett projekt för långtidslagring av sperma från utvalda gotlandsstövarehanar. Projektet drivs i samarbete med Jordbruksverket, SKK:s Avelskommitté, Svenska Stövarklubben och Gotlandsstövareföreningen. Projektet bekostas av projektmedel inom landsbygdsprogrammet. Särskilda regler för detta projekt finns.

Fem hanar har tappats och sperman ägs av Jordbruksverket och lagras nu vid SLU Biobank i Uppsala (Ultuna).

Långsiktiga mål

Att den variation i exteriöra egenskaper som förekommer i rasen kan bibehållas.

Kortsiktiga mål

Att rastypisk exteriör prioriteras på utställningar.

Att rasen fortsatt inte ska ha några exteriöra överdrifter.

Handlingsplaner

Vid avelsurval har exteriören låg prioritet. Avelsdjur bör dock motsvara kvaliteten minst Good i kvalitetsbedömning vid exteriörutställning. Sufficient kan accepteras om hunden inte har några specificerade fel och är rastypisk enligt rasstandarderna, Raskompendium för gotlandsstövare och Avelsrådets uppfattning.

Planer för fortsatt arbete i klubben

Registerföring

Gotlandsstövareföreningen fortsätter med att hålla det egna gotlandsstövareregistret aktuellt. Utställningsresultat, HD-resultat samt jaktprovresultat enligt SKK:s och SvStk:s rutiner följs och införlivas i det egna registret. Utöver det registreras resultat för varje hund gällande hälsa, jakttegenskaper, vardagsmentalitet etc. från enkäter, mankhöjd, andel rena gotlandsstövargener, andel hygengener samt övriga kommentarer.

Hundgranskning

Gotlandsstövareföreningens styrelse/avelsråd håller kontakt med alla kända gotlandsstövareägare. Frågor ställs om hundens hälsotillstånd och jakt duglighet. Om hunden är död frågas om dödsorsak. Om hunden är aktuell för avel frågas om HD, utställnings- och jaktmeriter och ägarna uppmuntras att delta i avelsarbetet.

Uppfödarenkät

Inför registreringen av en valpkull kommer framgent en enkät att skickas ut där frågor ställs angående parning, dräktighet, valpning, antal födda och dödfödda valpar, tikens omvårdnad, antal registrerade valpar, eventuella svårigheter i kontakt med SKK, eventuella svårigheter vid försäljning av valparna.

Uppmuntran till att para sin tik

Enskild rådgivning till dem som önskar ta valpar är en prioriterad uppgift för avelsrådet, liksom att uppmuntra ägarna till lämpliga tikar, att satsa på att ta fram en kull valpar.

Kastrering och sterilisering

Föreningen avråder bestämt från kastrering och sterilisering förutom av medicinska skäl. Det är utomordentligt viktigt att så många gotlandsstövare som möjligt är möjliga att använda i avel och då behöver så många

som möjligt vara intakta. Ett annat syfte är att kunna följa förekomsten av sjukdomar och då i synnerhet sådana som är hormonrelaterade även längre upp i ålderrarna.

Rasvårdsprojektet

Ingen ytterligare inkorsning är planerad i närtid utan nu vill föreningen kunna utvärdera de kullar som fötts samt deras avkommor.

Uppmuntran till jaktprov

Gotlandsstövareföreningen uppmuntrar till jaktprov genom hundgranskningen och genom att lotta ut priser till dem som går jaktprov.

Föreningen delar ut priser till framgångsrika deltagare på jaktprov.

Föreningen erbjuder mentor till hundägare som behöver stöd för jaktprovsträning och jaktprov eller som funderar på att ta fram valpar.

Uppmuntran till BPH och deltagande på utställning

Föreningen uppmuntrar hundägarna att genomföra BPH med sina hundar genom information i medlemstidningen, på hemsidan och på Facebooksidan. På samma sätt uppmuntras hundägare till att delta på utställningar.

Marknadsföring av gotlandsstövare

Gotlandsstövareföreningen fortsätter sitt arbete med att få massmedia att uppmärksamma gotlandsstövaren som en bevarandevärd och duglig svensk hundras. Deltagande i jakt- och hundmässor är ett sätt att nå ut till allmänheten. Föreningen ska uppmuntra att delta med sin hund på exteriörutställningar, dels för meritering av hunden, dels för att synas i sammanhang där hundintresserade samlas.

Nätverk av gotlandsstövareägare

Gotlandsstövareföreningen erbjuder alla som köper gotlandsstövare medlemskap i Gotlandsstövareföreningen.

Källförteckning

- Hälsoenkät 2023
- Uppfödarenkät 2023
- Rasklubbens eget hundregister
- Raskompendium 2003
- Rasstandard 2017
- RAS-dokumentet gällande åren 2019–2024
- Avelsdata SKK
- Muntlig kommunikation Anders Lekander
- Bolldiagram population. AnimalOoo. <https://animal.ooo/>

Referenser

1. Bannasch, D., Famula, T., Donner, J. *et al.* The effect of inbreeding, body size and morphology on health in dog breeds. *Canine Genet Epidemiol* **8**, 12 (2021).
2. Linde-Forsberg, K., Reproduktion hos hund, s 195. I Lindholm, Å., Linde Forsberg, C., Blixt, I. *Hunduppfödning i teori och praktik. Handbok från Svenska Kennelklubben*

Föreningen bjuder på första årsavgiften. Genom medlemstidningen *GotlandsStövaren*, Facebooksidan och hemsidan skapas en samhörighet mellan gotlandsstövare-ägare och också rasintresserade. Förhoppningsvis uppmuntrar detta till att köpa en gotlandsstövare, både för första gången och att köpa ännu en gotlandsstövare. Ägarna ges också på detta sätt större möjligheter att fungera som ”ambassadörer” för rasen gotlandsstövare.

Rasträff

Varje år inbjuder rasföreningen om möjligt till en rasträff, ofta i samband med en av SvStK arrangerad utställning. Gensvaret har varit gott och på så sätt ges ägarna tillfälle att träffas, fler hundar blir utställda och styrelsen kan dels få presentera sig, dels få en aktuell uppfattning om hundarna. Vid den senaste rasträffen i Ödeshög deltog 21 hundar och samtliga fotograferades för dokumentationens skull. Av dessa ställdes sedan 17 ut vid stövarutställningen dagen efter.

Jaktresa

Om möjligt inbjuds till en jaktresa för medlemmarna. Syftet är medlemsvård men också att uppmuntra och träna inför jaktprov. Två av föreningens medlemmar är jaktprovsdomare och kan vid behov ställa upp med råd och också ställa upp som regelrätta domare.

Gotlandsstövareföreningens hemsida och Facebooksida

Hemsidan och Facebooksidan är viktiga fönster mot omvärlden. Hemsidan ska hållas aktuell och intressant. Hemsidan ska vara lätt att hitta, bland annat genom länk från Svenska Stövarklubbens och SKK:s hemsidor. Facebooksidan ska vara ett levande forum för dem som intresserar sig för rasen.

- Sarver et al. 2022. Increased risk of cancer in dogs and humans: A consequence of recent extension of lifespan beyond evolutionarily determined limitations?
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/aac2.12046>
- George M. Strain. Deafness in animals (Professional version) 2022. <https://www.msdevetmanual.com/ear-disorders/deafness/deafness-in-animals>

Källor Bilaga 3

- Dog Coat Color Genetics <http://www.doggenetics.co.uk/>
- Coats & Colors <https://coatsandcolors.com/>

Bilagor

Bilaga 1. Tabeller

Tabell 1

Antal reg/år	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tikar	5	7	6	11	0 (2)	4	6	2	(1)	6	6	11	7
Hanar	4	12	10	8	1 (3)	6	3	3	(1)	6	1	11	8
Totalt	9	19	16	19	6	10	9	5	2	12	7	22	15

Tabellen visar antal registreringar åren 2010–2022. Registrerade individer från rasvårdprojektet redovisas inom parentes och är medräknat i den totala summan registreringar. NB. Det föddes en kull i dec 2018 men kullen registrerades 2019.

Tabell 2

Fördelning parningar i %	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Upp t.o.m. 6,25 %	0	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	2	2
6,26 % - 12,49 %	1	2	1	3	0	1	1	1	1	0	0	2	0
12,5 % - 24,99 %	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
25 % -	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabellen visar inavelsgraden i respektive kull under åren 2010 till 2022.

Tabell 3.

Jaktsäsong	Antal jaktprov	RR-prov	Elit	1	2	3	0
2018-2019	7	1		2	2	1	1
2019-2020	4						4
2020-2021	3	1	1	UH		UH	
2021-2022	0						
2022-2023	7			1+1UH	3		1

Tabellen visar antalet starter och resultat från jaktprov åren 2018–2022. Inga jaktprov säsongen 2021–2022 pga pandemi. UH – Från unghundsklass

Tabell 4

Lättlärd	Glad och trygg	Lätt att ha	Trygg – Ängslig Skala 1–10	Ljudkänslig	Går att ha ensam	Rädsla – Aggressivitet främmande människor	Rädsla – Aggressivitet främmande hund	Försvaret resurser
78	91	83	8,9	24	88	3	9	2

Tabellen visar sammanfattning av 91 svar från enkäten 2023.

Tabell 5

Orsak	%	Kommentar
Cancer	24	Varav en fjärdedel är juvercancer
Ålder	19	Där åldern anges som huvudorsak
Sjukdom	12	Ospecificerat i inre organ
Vekhet / aggressivitet / dålig jaktförmåga	12	Avlivad av brister i mentalitet eller funktion
Annat	12	Ex avlivad av ändrade familjeförhållanden
Trafikskador eller andra olyckor	10	Trafikdödad dominerar
Stroke	5	
Allergi / eksem	2	Innefattar foderallergi
Stelhet	2	Artros mm i rörelseapparaten
Epilepsi	1	
Hjärtfel	1	

Tabellen visar dödsorsaker i procent.

Bilaga 2. Diagram

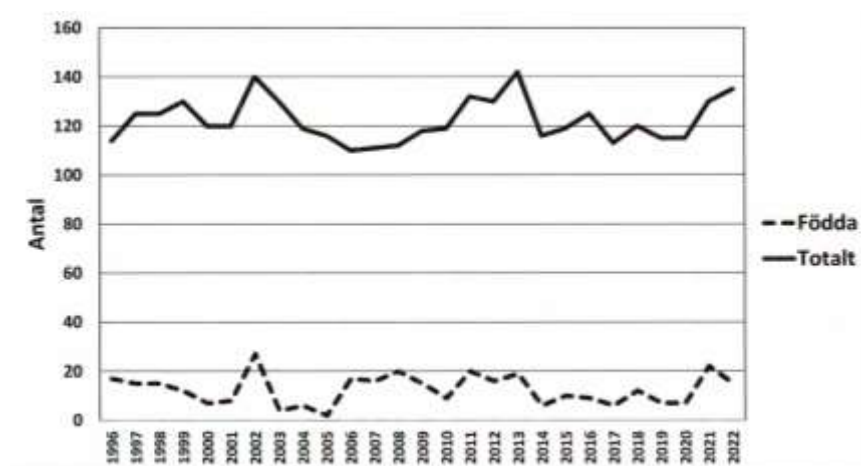
Diagram 1.

Diagram 1. Antal födda valpar per år samt antal levande hundar i rasen, årsvis.

Diagram 2

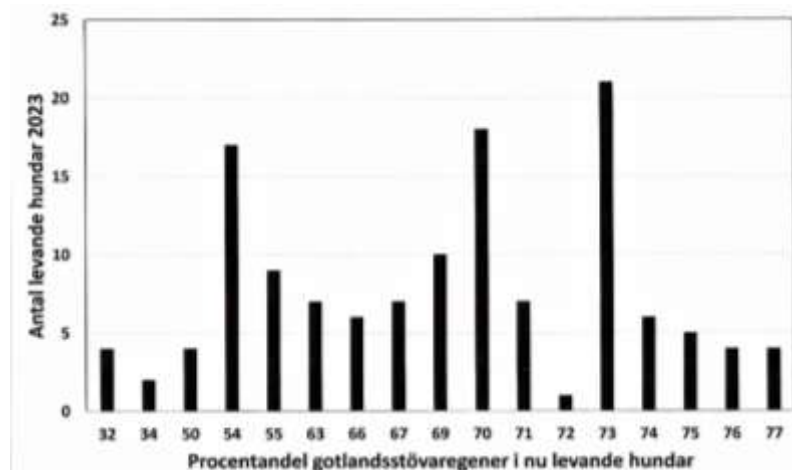

Diagram 2. Uppskattad procentandel rena gotlandsstövaregener hos levande hundar enligt Gotlandsstövareföreningens rasregister.

Diagram 3

Diagram 3. Inavelsgradens ökning baserat på fem generationer, årsvis

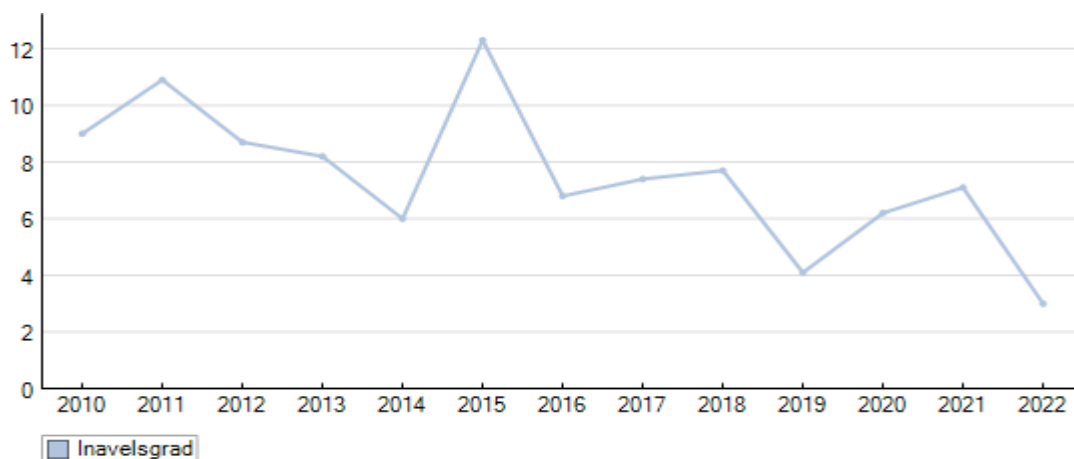

Diagram 4

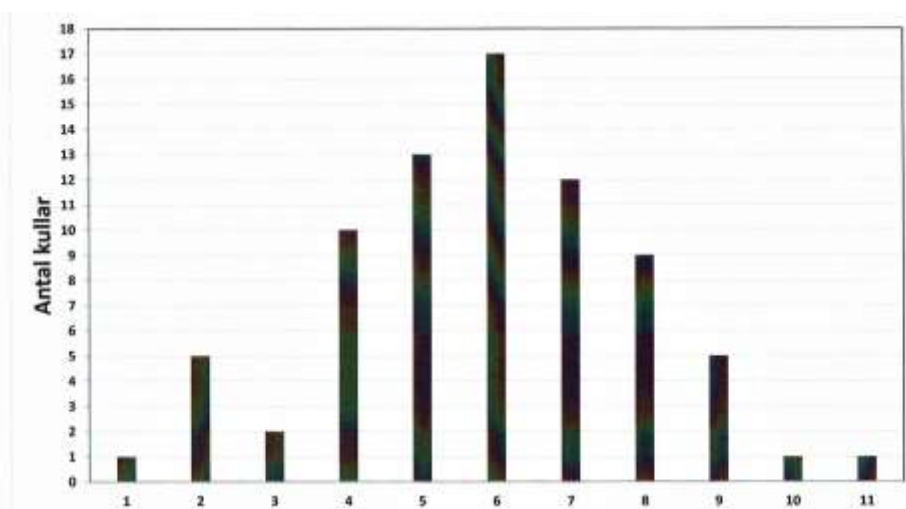

Diagram 4 visar hur antalet valpar i kullar registrerade år 1984–2022 varierat.

Diagram 5

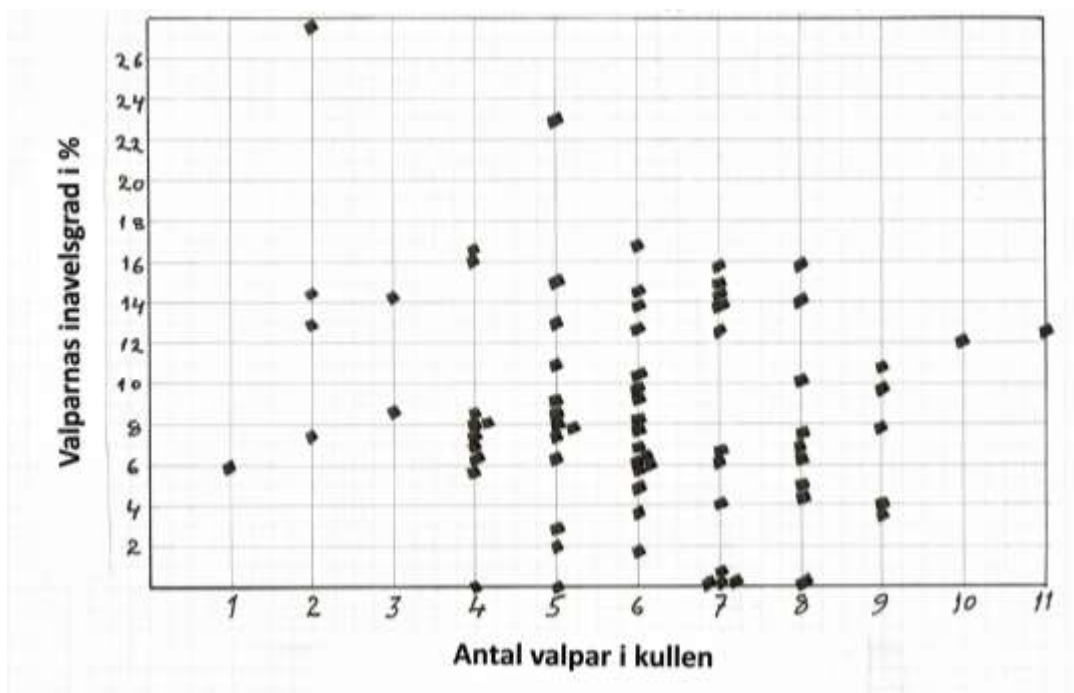

Diagram 5. Visar hur inavelsgraden påverkar antalet valpar i kullen. Baserat på 446 valpar i 76 kullar, födda 1989-2022

Diagram 6

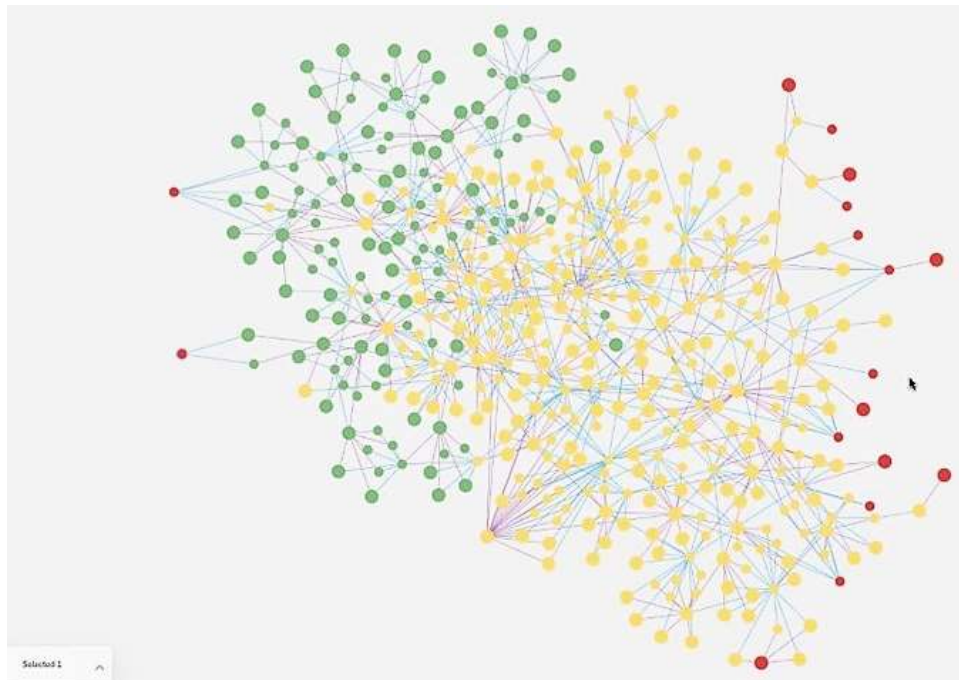

Diagram 6. Visar Hur rasens population ser ut. Varje individ är markerad med en boll. Till höger markerade med rött finns rasens founders. Till vänster markerade med rött finns de två inkorsningarna. Levande hundar är markerade med grönt och döda hundar är markerade med gult. Strecken mellan bollarna visar individernas inbördes samband.

Diagram 7

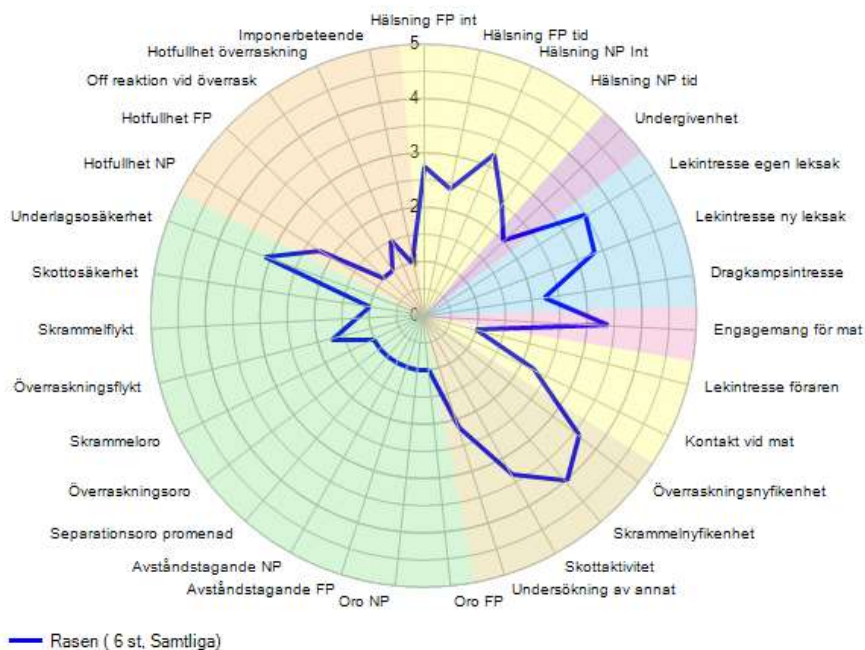

Diagram 7. Sammanfattning av värden från sex hundar som genomfört BPH.

Diagram 8

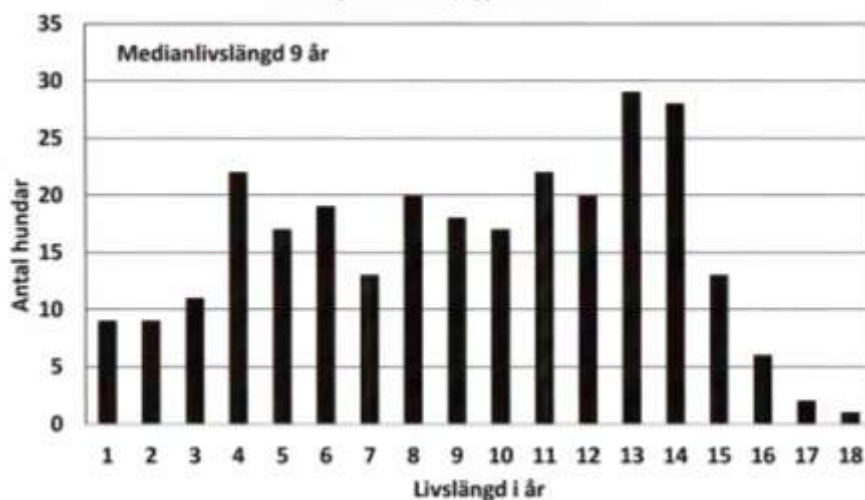

Diagram 8. Livslängden i år baserat på information om 276 hundar, uppdaterat 2022.

Bilaga 3. Beskrivning av rastypiska exteriöra egenskaper och dess variation

Exteriör

Storleken varierar, både inom och mellan kön. Idealt är en hane ca 52 cm med en tillåten variation på 48–56 cm och vikt mellan 16–23 kg, en tik ca 48 cm och får vara 44–52 cm och väga ca 15–20 kg. Rasen är relativt lätt i typ och då rasen inte avlats för enhetligt utseende så

finns och tolereras ganska stor variation, både i typ, könprägel och storlek.

Gotlandsstövarens pälsfärg

Jämfört med våra övriga svenska stövarraser är gotlandsstövare den enda med rent röd färg. Rasens färg beskrivs i standarden som gulröd och den genetiska

beteckningen, genotypen, är EE kyky AyAy. Fenotypiskt är det då en dominantröd/sobel hund med vita tecken.

Många gotlandsstövare har svarta strån på öron, längs rygg och ut på svansen. Mängden kan variera från några enstaka strån till en helt skuggad rygg. Denna egenskap brukar kallas skuggning eller black overlay. Skuggning innebär att svarta och röda strån förekommer blandat och/eller att hunden har svarta toppar på de röda stråna. Ibland kan skuggningen vara svår att skilja från svart/tan på små valpar men skuggningen minskar i omfattning alltefter hunden blir äldre och hunden blir till slut gulröd där det endast förekommer svart pigment på öron, svanstip etc. Är hunden svart/tan är hela pälsen på ryggen svart.

Det blekningsanlag som bleker svart pigment till grått (dd) och (bb) som förändrar svart pigment till brunt förekommer så vitt veterligt inte på gotlandsstövarna. Anlaget för grått och brunt nedärvs recessivt och då både grått och brunt är ”hundfärger” så är kan man inte helt utesluta att anlagen finns i rasen men ännu ej dubbelrats. Men, då rasen har en mycket hög inavelsgrad och det trots det inte förekommit varken grått eller brunt kan man med fog anta att anlagen inte förekommer i rasen.

Den typ av vita tecken som förekommer i rasen brukar kallas för fenotypen Irish spotting, dvs. vit blås, vit halskrage och vita tassar, eventuellt vit mage och vit fläck på bröstet. På senare tid har en form av vita tecken, kallad Whitehead uppmärksammats internationellt, men arvs gången är ännu inte känd. Den formen av vita tecken är förmodligen den allra vanligaste bland våra hundraser, inklusive de stövarraser som har vita markeringar, och kan i extrema fall ge ett helt vitt huvud och hals som på t ex Old English Sheepdog. Äkta Irish spotting förekommer så vitt man kunnat avgöra endast på Collie (rough and smooth) och eventuellt på några fler raser. Då inga DNA-tester gjorts på någon gotlandsstövare, samt att flera typer av vita markeringar inte går att testa ännu så länge, kan vi i dagsläget inte veta om de vita tecknen rasen beror på Whitehead, Piebald, äkta Irish Spotting, om de vita tecknen kommer från något annat loci eller om det till och med är en kombination av ovanstående lokus.

Även den röda pälsfärgens intensitet varierar, hundarna kan vara alltifrån ljus gula till mörkt, nästan brunaktigt, röda. Variationen i intensitet kommer från I-lokus (Intensity Dilution) där det förekommer två alleler I och i, där II ger den mest intensiva färgen och ii ger den minst intensiva färgen. Förmodligen förekommer det fler loci som styr intensiteten i den röda färgen (11). Förmodligen finns det även här fler gener som bleker rött pigment, i dagsläget finns inga tester för dessa.

Egenskapen svart och tan (atat) förekommer i rasen vilket visade sig då inkorsning med hygen gjordes 2014

dvs. kullen efter Tösstjönas Mozart och Astuens Disa. Förväntan var att samtliga valpar skulle vara gulröda med små vita tecken, tre av valparna hade också denna färg. Två av valparna var däremot svart/tan med små vita tecken. Av detta kan man sluta sig till att anlaget för svart och tan förekommer i bägge raserna eftersom svart/tan är recessivt och anlaget alltså behöver finnas hos bägge föräldrarna för att egenskapen ska komma till uttryck.

Vilka av kullsyskonen som är anlagsbärare av svart/tan och vilka som är rent röda kan man inte veta utan DNA-test eller genom testparning.

I den andra inkorsningen, den mellan Gulsjölias Odin och Torun, föddes två valpar, bägge röda med små vita tecken. Huruvida någon eller bägge av dessa har anlag för svart/tan kan endast visas genom DNA-test eller testparning.

Ögonfärg

Liksom på många andra raser förekommer dels en naturlig variation i ögonens färg, allt från ganska ljusa gulaktiga ögon till mörkt bruna. Men det förekommer också att hundar föds med ett eller (mycket sällan, en gång dokumenterad) med två blå ögon. Den typ av blå ögon som förekommer hos gotlandsstövarna är med största sannolikhet den som beror på att rasen har vita markeringar (av någon form, se ovan). Det kan också förekomma en form av blå ögon som troligen är polygent nedärvd och som förekommer på många djurslag såsom; människa, häst, åsna, gris, katt och apor. Man tror att det krävs samverkan av åtminstone två, förmodligen fler, gener för att det i de fallen ska bli ett blått öga.

Blå ögon är tyvärr ett diskvalificerande fel enligt rasstandarden, mycket olyckligt, eftersom rasens population är så liten att varje enskild individ som utesluts ur avel (inte blir använd) är en förlust av genetisk variation. Att hunden har ett eller eventuellt två blå ögon påverkar varken hälsa eller funktion. Ännu mer olyckligt är det eftersom blå ögon i de allra flesta fall beror på att hunden har vita markeringar och att genen/generna för vita tecken i huvudet (troligast Whitehead) förekommer både hos gotlandsstövare och hos de övriga stövarraser som uppvisar vita markeringar på kroppen och i huvudet.

Orsaker till blå ögon hos hund

- Whitehead – större eller mindre vita tecken på huvudet. Ibland så stora att de täcker ögon och ev. öron. Frånvaron av melanin i ögat ger blå ögon.
- Ett eller flera postulerade loci som styr andelen och fördelningen av vitt på huvud och kropp, med samma eller liknande effekt som Whitehead ovan.
- Merle

- Albinism, förekommer inte så vitt man vet på hund.
- Pseudoalbinism, t. ex Oculocutaneous albinism, sällsynt men förekommer på bl.a. Dobermann
- Dominanta blå ögon, förekommer framför allt på Siberian Husky och Border Collie.
- Blå ögon med okänd arvsång. Samverkan krävs troligen mellan två eller fler olika locus/alleler. Dels för att ett öga ska bli blått, dels för att bägge ögonen ska bli blåa.